

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Observationes in Cap. IX. De Exceptionibus & Liberationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

pereuntibus. Tenetur ob culpam levem. 1. Si se Deponenti obtulerit; 2. Si mercedem ob custodiam stipulatus sit; 3. Si casum, fortuitum etiam, in se receperit; 4. Si non reddiderit Petenti, resque deinceps perierit.

Contractus Depositum transfertur in Contractum Locationis, cum Depositarius rem accipit sub Pacto Salarii. Pars potior hujus expositionis desumpta est ex Commentario GONZALIS in Cap. 4. de Commodato n. 4. Ea locum habet in Commodato, Pignore, Locatione, erga quæ adjiciendum est, quod cum Pignus & Locatio in utriusque Contrahentis utilitatem vergant; Creditor, & Conductor tenentur ob culpam levem: Commodatum verò, cum fiat solius Commodatarii gratiâ: hic tenetur ob culpam levissimam; & cum Depositum solius Deponentis lucro fiat, Depositarius non nisi ob latam negligentiam tenetur, ratione naturæ Contractus.

REG. IX. usque ad XIV. respiciunt Contractum Pignoris, qui duplicem Actionem parit; unam, in favorem Creditoris; aliam in Debitoris gratiam: quod illi commune est cum omnibus Contractibus, qui ad utriusque utilitatem vergunt. Utraque Actio, Pignoratitia nuncupatur; id quod est notabilius, reperitur in REG. XI. nempe si Fundus duabus Personis successivè obligatus sit, prior vincit posteriorem, quamvis hæc antè illam possessionem acceperit, quæ in re Contractus hic à Contractu venditionis differt in quo is, cui merx tradita fuit, antepositur ei, cui antè vendita fuerat: discrimen ortum ex eo, quod Hypotheca nascatur ex die Pignoris; res autem non fiat Emptoris, nisi postquam ei tradita est. Vid. CANISIUM in REG. 54. in 6. *Qui Prior est Tempore, potior est Jure.*

REG. XIII. & XIV. ostendunt Contractum hunc nonnunquam esse usurarium, sicut Contractus venditionis; idque locum habet, cum Mutuum sub pignore, aut venditione simulatur, quod accidit, si fructus, usurarum locum teneant; id expositum fuit in Tractatu de Contractibus.

Quod legitur in fine REG. IX. falsum videtur: nempe, Creditorem, qui rem pignori obligatam persequi non potest, si à tertio Detentore præscripta fuerit, posse, si illa possideatur ab alio, quam qui eam præscripsit, hoc enim in casu non fit pignoratitio.

REG. XV. XVI. XVII. XVIII. quæ Venditionem respiciunt, eximie sunt; sed circa hoc Argumentum non erudiunt sufficienter. Nihil hæc dicitur de Pactis Contractui appositis, quorum tamen fit mentio in Jure Canonico; non restringitur in rescissionem, ad Casum læsionis ultra dimidiam justi pretii partem, ad venditionem Bonorum Immobilium & Mobilium magni pretii; non fit sermo de rescissione læsionis gravis infra medietatem justi pretii, quæ fieri debet in Foro Interiori; non dicitur perspicue, Emptori competere electionem, vel supplendi, quod justo pretio deest, vel Contractum solvendi, recuperatâ pecuniâ solutâ.

Exceptioni REG. XVII. adjicienda erant verba hæc *vel scire potest*; videlicet cum vitium manifestum est. *Exceptioni I. & II.* adjiciendum erat, quod, ubi Emptor Judicio evictus est, ad quod Venditor non fuit vocatus, ille hunc ad præstandam evictionem vocare potest, solvendo Judicii sumptus. Alia etiam Exceptio ab Autore omittitur; nempe si Emptor ab hac præstatione Venditorem nominatim liberaverit; quo in casu Venditor non tenetur, nisi vendiderit fundum, quem alienum esse sciebat, quo in casu pretium restituere debet. Quod dictum fuit supra de rescissione Contractus venditionis in casu læsionis ultra dimidiam justi pretii, peculiare est huic Contractui, ita, ut non habeat locum in ullo eorum, qui valde ei affines sunt; puta Permutatione, Locatione, Emphyteusi: multò minus in aliis, nempe, in Transactionibus: Vid. *Notas Juris Gallici in Institut. JUSTINIANI. Lib. I. tit. de Empt. Vend.*

REG. XIX. XX. XXI. & XXII. respiciunt Locationem; earum Doctrina bona est, sed insufficientis. Primò, omittitur Locatio Operarum, aut Mercenariorum, qui conducuntur, vel ad operam diurnam, vel ad certum opus integrum: sed fit solum sermo de Locatione Rerum Mobilium, & Fundorum, quæ vocatur *ad firmam*, quæ novem annos excedere non potest; vel Contractus Emphyteuticus, qui ad venditionem accedit in eo, quod utile Dominium, aut in perpetuum, aut in longum tempus transferat. Porro, hæc duæ Locationis species valde inter se, quoad materiam, discrepant; nempe, operas, quæ sunt res faciendæ, tam inter se differentes, quot sunt varia artificia, aut servitia: aliundè, Res Mobiles jam factas, & Fundos jam existentes; undè fit ut hic locentur usus aut fructus, illic labor, solertia, industria.

Loquendo de Locatione Mobilium & Fundorum, nec non de causis resolutionis ipsius, plures omittuntur sedulo collectæ ab Autore *Notarum Laudatarum* TIT. de locat. omittitur quoque discussio obligationum mutuarum Locatoris & Conductoris *ibid.* observatarum: datur *ibid.* definitio Locationis, quæ, junctâ expositione Autoris, egregiam lucem affert præcipuis discriminibus duplicis Locationis supra observatæ.

Denique, Locatio, multum accedit ad Emptionem; nam, cum Operarius, aut alius quilibet Mercenarius, conducitur, ad aliquod opus faciendum ejus labor emitur; si conducantur Mobilia aut Prædia, illorum usus, horum fructus emuntur; sicut in venditione pretium determinatum esse debet, ita merces in Locatione. Ea quæ desunt circa Quasi-Contractus, suppleri possunt ex *Instit. JUSTINIANI Lib. III. Tit. de Obligation. quæ ex quas.* sicut ea, quæ omissa sunt circa Societatem & Mandatum, ex eisdem *Instit. Tit. de Societ. & Mandato ibid.*

OBSERVATIONES in CAP. VIII. de DELICTIS & QUASI-DELICTIS.

Cum hoc Caput sit sequela CAP. VI. loquentis de Obligationibus, quæ dicuntur provenire ex Contractibus, aut Quasi-Contractibus, Delictis aut Quasi-Delictis, respicere solum debet obligationes erga Proximum, quales sunt eæ, quæ nascuntur ex Contractibus. Autor nihilominus de aliis Delictis agit, quamvis iis, quæ erga Proximum obligant; talia sunt eæ, quæ specialiter erga DEUM obligant: nempe, Sacrilegium, Blasphemia, &c. Verosimile est, hoc factum fuisse, quia omne Delictum obligat ad penam, & ratione hujus Obligationis, Autor duxit, se loqui posse de omni specie Delicti.

Inseruit Titulos de *Furtis*, de *Raptor. de Homic. de Filiis exp. de Injuriis & damno dato*, quia præcipua sunt eorum, quibus obligatio erga Proximum suscipitur.

Quod de punitione dicit, est repetitio eorum, quæ dixit *Lib. I. Cap. VIII. IX. X. XI. XII. XIII.* pleræque Regulæ indicant solum Textus, qui loquuntur de punitione Criminum propositorum.

OBSERVATIONES in CAP. IX. de EXCEPTIONIBUS & LIBERATIONIBUS.

TITULUS hic respondet TIT. *Institutionum JUSTINIANI: Quibus modis tollatur obligatio.*

LIBERATIO vel *Solutio*, est Exceptio adversus Actionem propositam ratione obligationis cujuspiam: Sed non omnis Exceptio desumitur ex solutione, verum etiam ex vitiis & nullitatibus obligationis. Probatur hoc per REG. I. quæ tres Exceptionum causas continet. Aliarum Regularum pleræque respiciunt Exceptiones sumptas pro Defensionibus, & consideratas respectu Actionum; undè fit, ut id, quod dictum fuit de *Reo* Cap.

Cap. V. Lib. I. Argumento conveniat, nec non Cap. X. *ibid.* de Reconvensione; nam hæc ad Reum pertinet: præterea, cum Judex Actionis, sit Judex Reconvensionis; Exceptio & Actio eundem Judicem habere debent. Animadversio hæc confirmat REG. II. quæ de Exceptione dicit id, quod de Reconvensione dictum fuit, loco laudato.

Duæ Exceptiones, quæ leguntur hac in REG. item eæ, quæ sunt in REG. XIII. XIV. XV. XVI. monent, revocandum esse in memoriam id, quod alibi fuit notatum, Autorem sumere verbum *Exceptio*, modò prout significat defensionem in Jure propositam; modò prout significat casum in Regula non comprehensum.

REG. III. VII. VIII. XI. XII. desumptæ sunt ex REGULIS VI. XX. XXXII. XXXVI. LIX. LX. LXIII. LXXI. *Trigesima Secunda* est fundamentum *Septuagesimæ primæ*; nam si is, qui admittitur ad Actionem, admittatur ad Exceptionem, id fit quia nihil conceditur Actori, quod Reo non liceat. Utraque autem desumpta est à Regulâ dicente, Reum esse favorabiliorem, quàm Actorem.

REG. XXXVI. & LIX. respiciunt dolum: Prima fert, pro Possessore haberi eum, qui dolo desit possidere: alia fert, dolosè agere eum, qui petit rem, quam se restituere debere scit. Prima opponi potest ei, qui Actionem eludere tentat per fraudem: Posterior adhiberi potest adversus omnem petitionem injustam; puta Fœneratoris usuras exigentis; Hæredis petentis debitum, quod Testator eum exigere vetuit.

REG. LXXX. sumitur ex iis omnibus, qui docent, licitam esse Defensionem, & favorabilius admitti, quàm Actionem; inde enim sequitur, eum non esse in morâ, qui justa Exceptione utitur.

Hæc generalia principia circa Exceptiones utilia sunt.

Observare opus est in REG. XIII. quòd, ubi agitur de Factis, quæ sciri debent, idem sit de ignorantia Facti, ac de ignorantia Juris, quæ non excusat, nisi invincibilis sit, & magis aut minus culpabilis est, prout magis aut minus voluntaria est; porrò, si quis velit ignorantiam in seipsâ, ut non faciat bonum, hæc magis voluntaria est, quàm si eam velit solum in ejus causâ, nempe, negligentia aut desidia.

Quod ibi dicitur, ignorantiam Juris excusare Feminas & Milites; producendum est ad Personas rudiores, in quibus defectus intelligentiæ, justa est ignorantia causa. Ignorantia probabilis, & ignorantia invincibilis, hic eadem sunt; sicut ignorantia supina, & ignorantia vincibilis. Hæc Exceptio necessaria est, ad preveniendum errorem. REG. XIV. respicit cessationem, seu extinctionem obligationis, per contrariam voluntatem. De solutione agitur in REG. XV. quæ ad hoc reducitur; quòd solutio totalis Creditori facta, obligationem integram perimat; partialis, partem solum extinguit: cui adjiciendum est, quòd, si Debitor plures summas æquales eidem personæ debeat, & solvendo unam ex iis, non determinet, quodnam debitum solvere intendat; neque etiam Creditor illud in APOCHÂ suâ determinet; debitum durius & strictius extinguitur; v. gr. illud, quod debetur sub pœnâ; tum illud, quod debetur sub pignore; deindè illud, quod nomine suo cavit; denique, id, pro quo fidejussit, aliàs illud extinguitur, quod determinatum erit vel à Debitore, vel à Creditore ex consensu Debitoris: si debita alia aliis strictiora non sint, vetustius extinguitur. Vide *Notas Juris Gallici in Institut.* supra laudatas.

Exceptiones & Replicationes cum suis Duplicationibus inferi possent REG. XVI. amplitudinem suam adeptæ, quæ respicit Exceptionem Rei Judicatæ; quæ non habet locum, nisi cum Judicium validum est, ac definitivum, in eaque actum fuit de obligatione, adversus quam opponitur: aliàs res ju-

dicata non est, & proindè Judicium non potest obligationem extinguere. Iis, quæ hic dicuntur ab Autore de re judicatâ, jungendum est CAP. XX. LIBR. II. eidem Argumento respondens.

REG. XVII. juncta REG. XI. docet, quòd, re sine culpâ Debitoris pereunte, ejus interitus extinguit obligationem; porrò, Debitor est in culpâ, si rem non restituerit post petitionem in Jure factam, nisi justas habuerit ejusdem non præstandæ causas.

REG. XVIII. est sequela REG. V. si defensio concedatur Excommunicato, oportet, ut, si ab eo exigatur id, quod debet, excusare se non possit à comparando, idè quòd sit Excommunicatus; vel, si comparet, Creditor ipsi Excommunicationem objicere non possit. Prior sensus magis accedit ad Cap. 34. de *Sent. Excomm.* laudatum, & ad Cap. 5. de *Excepti.* quod laudari potest; in quibus legitur, gratiam Excommunicato, ad ipsius defensionem concessam, vergere non debere in præjudicium Actoris.

Discrimen, quod REG. XIX. constituit inter Debitorem Laicum, & Debitorem Ecclesiasticum, attentionem meretur; nempe, hic in carcerem mitti non debet ob æs alienum, sufficit, ut cum Jurejurando caveat, se soluturum, cum poterit; ille autem in eodem casu mitti potest in carcerem. Eandem attentionem meretur id, quod utrique commune est: nempe, paupertatem non extinguere obligationem, sed auferre solum facultatem solvendi.

REG. XX. pœna lata adversus Creditorem, qui vim Debitori suo infert, æquissima est, scilicet, amissio debiti. Idem est de Exceptione, nempe, Debitor ab illâ pœnâ immunis est, si vis sine jussu ipsius adhibita fuerit: addendum est, modò non approbet id, quod suo nomine gestum erit.

REG. XXI. oblatio pignoris non liberat Debitorem à persecutione Creditoris.

OBSERVATIONES in CAP. X. de IN INTEGRUM RESTITUTIONE.

Autor hic de Restitutione in integrum disserit, quia locum habet præcipuè in Obligationibus, quæ præcedunt. Quod de iis dicit, in omnem Actum, in quo læsio sit, extenditur, Judicium, Transactionem, Donationem, Resignationem, Permutationem Officii, aut Beneficii, aditionem Hæreditatis, & plures alios, qui expositi fuere in *Libris præcedentibus*.

Omisit in REG. I. Exceptionem memoratam in Cap. 9. de *Restitut. in integr.* GREGORIUS IX. postquam dixit, Judices, qui non habent Administrationem, eorum Delegatos, & Arbitros, non posse noscere de hac Restitutione; adjicit, *nisi incidens sit*.

Exceptio I. REG. II. respicit Impedimenta legitima petendi Restitutionem tempore præstituto. Cùm dicit REG. IV. Absolutionem à Jurejurando esse speciem Restitutionis in integrum, loquitur de casu, in quo Contractus obligat solum ratione Juramenti.

REG. VI. quæ dicit, Socio Majori, Minoris, non prodesse restitutionem, quam hic impetrat, æquissima est: nam ratio privilegii Minoris, locum non habet quoad talem Socium. REG. ult. non convenit Argumento; nam loquitur de punitione Clerici, qui cessionem Rei Litigiosæ, per fraudem sibi fieri procurat.

OBSERVATIONES in CAP. XI. de Verborum significatione.

Quoad Expressiones Juris, & speciatim Clausulas, perficere debuisset id, quod executus est circa Verba, illas ordine alphabetico digerendo; & nedùm indicaret Textus, qui expositionem continent, hæc referenda erat. *Expressiones à Verbis* distinximus in REGULIS circa Verborum significationem.